

Halil Çetin

Dr. Öğr. Gör., Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Türkistan/Kazakistan
Lecturer, Hoca Ahmet Yesevi International Turkish-Kazakh University, Turkestan/Kazakhstan

eposta: Halil.cetin@ayu.edu.kz

<https://orcid.org/0000-0001-8660-0290> - [RorID: https://ror.org/01gtvs751](https://ror.org/01gtvs751)

Atıf/Citation: Çetin, H. 2024. Kazak Halkının Kültürünü Korumada ve Aktarmada Sinsu Şarkısının Rolü ve İşlevi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 12/40, 79-100.

<https://doi.org/10.33692/avrasyad.1462550>

Makale Bilgisi / Article Information

Yayın Türü / Publication Type:	Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi /Received:	01.04.2024
Kabul Tarihi/Accepted:	06.06.2024
Yayın Tarihi/Published:	15.09.2024

KAZAK HALKININ KÜLTÜRÜNÜ KORUMADA VE AKTARMADA SINSU ŞARKISININ ROLÜ VE İŞLEVİ

Öz

Kültür, toplumların inşasında önemli bir yere sahiptir. Kültürel değişimler toplumu, toplumsal değişimler de kültürü etkilemiştir. Bu etkileşim zamanla birikerek o halkın kültürel değerlerini ortaya çıkarır ve zenginleştirir. Her halkın, kendi yaşamında oluşturduğu maddi ve manevi kültürel değerleri vardır. Bu değerler, bazen farklı halklarla olan etkileşim sonrası değişir ve dönüşür. Böylece köklü kültüre sahip olan halklar, yeni etkileşimler yaşayarak zenginleşir. Bu zenginlik, o halkın kültürel mirasını oluşturur. Kültürel mirasın, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında o toplumun âdetlerinin, inançlarının, gelenek ve göreneklerinin etkisi büyüktür. Toplumların bu kültürel değerleri ile geçmiş ve gelecek arasında bağlantı kurularak kültürel süreklilik de sağlanmış olur. Kültürel sürekliliğin sağlanmasında evlenme gelenekleri, Türk halklarının yaşamında önemli bir yere sahiptir. Evlenme gelenekleri, yaşanan sosyal değişimlerden her zaman etkilenmiş ve geçmişten günümüze kadar bazı değişimlere uğrayarak gelmiştir. Türk halklarında olduğu gibi Kazak halkı da geleneklerini geçmişten günümüze kadar evlenme toylarında korumuş ve yaşatmıştır ki Kazak halkının evlenme toyları da oldukça eğlenceli ve geleneksel örneklerle doludur. Evlenme toylarında oynanan oyunlar, ikram edilen yemekler, verilen hediyeler, söylenen şarkıların hepsi geleneksel değerlerle yaşatılmaktadır. Kazak evlenme geleneği içerisinde kızın doğup büyüdüğü evinden gelecekteki evine uğurlanması toyu, evlenme gelenekleri içerisinde ayrı bir yere sahiptir. Çünkü Kazak halkı kızını her zaman evinin en değerli misafiri olarak görmüş ve kültürel değerleriyle yetiştirip kızını uğurlamaya hazırlamıştır. Kazak halkının “Kız uzatu” olarak adlandırdığı bu toyda, kızın gençlik çağıyla vedalaşmasını anlatan savkele giyme ritüeli, damadın önüne serilen tilki kürkü üzerinden yedi defa atlayarak kız uğurlama toyuna gelen kişilere tanıştırılması, kızın yengeler eşliğinde şarkı ve anlamlı sözlerle düğün salonuna girmesi gibi birçok geleneksel örneklerle doludur. Kız uğurlama toylarındaki bu örnekler, Kazak halkının zengin kültürel değerlerinin

güzel örneklerini içermektedir. Bu toplumsal zenginliklerin, deneyim ve tecrübelerin gelecek kuşaklara aktarımında destanlar, şarkılar, şiirler vb. önemli bir yere sahiptir. Bu aktarımda şarkılar ayrıca önemli bir işleve sahiptir. Çünkü, şarkılar, halkın duygu, düşünce ve hislerinin müzik aracılığıyla yansıtılmasıdır. Her toplumun kendi kültürel dünyasını ve değerlerini anlattığı şarkıları vardır. Kazak halkının da “kız uğurlama” esnasında söylediği şarkılardan birisi olan *sinsu*, anlamı ve işlevi bakımından geçmişte olduğu gibi günümüzde de önemlidir. Hatta değişen zamana ve mekâna uyum sağlayan bu gelenek, günümüzde de popüler kültür unsurlarının güzel örneklerini yansıtarak gerçekleştirilmektedir. Gelin olacak kız, ailesine ve akrabalarına daha önce söyleyemediği duygu ve düşüncelerini bu şarkı aracılığıyla iletir. Kazak halkının evlenme geleneğinde *sinsu*, kızın ailesi, akrabaları, eşi-dostu ve yaşadığı yer ile vedalaşması esnasında söylenir. Bu vedalaşma töreninde söylenen *sinsu* şarkısında gelin olacak kız, uğurlama toyuna gelenlere anlam yüklü mesajlar verir. Bu çalışmada *sinsu* şarkısının açık ve gizli işlevleri, topluma verdiği mesajlar, icra ortamlarında ve esnasında geçmişten günümüze yaşanan değişiklikler, kültür aktarımındaki rolü ve işlevi değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Kültür, Kız Uğurlama, İcra Ortamı, Şarkı, Sinsu.*

THE ROLE AND FUNCTION OF THE SINSU SONG IN PRESERVING AND TRANSMITTING THE CULTURE OF THE KAZAKH PEOPLE

Abstract

Culture has an important place in the construction of societies. Cultural changes have affected society and social changes have affected culture. This interaction accumulates over time and reveals and enriches the cultural values of that people. Every nation has material and spiritual cultural values that they have created in their own lives. These values sometimes change and transform after interaction with different nations. In this way, people with deep-rooted cultures become richer by experiencing new interactions. This wealth constitutes the cultural heritage of that nation. The customs, beliefs, traditions, and customs of that society have a great impact on keeping the cultural heritage alive and passing it on to future generations. By establishing a connection between these cultural values of societies and the past and future, cultural continuity is ensured. Marriage traditions have an important place in the lives of Turkic people in ensuring cultural continuity. Marriage traditions have always been affected by social changes and have undergone some changes from past to present. Just like the Turkic people, from past to present, the Kazakh nation has preserved and kept their traditions alive in their wedding ceremonies. The wedding ceremonies of the Kazakh people are also full of fun and traditional examples. The games, the meals, the gifts, and the songs which are played, served, given, and sung during wedding ceremonies, are all kept alive the traditional values of the nation. In the Kazakh marriage tradition, the “*Kyz Uzatu*” seeing off the girl from the house where she was born and raised to her future home has a special place among the marriage traditions. Because the Kazakh people have always seen their daughter as the most valuable guest of their home and have raised her with cultural values and prepared to see her off in the future, this toy, which the Kazakh people call “*Kyz Uzatu*”, is full of traditional examples such as the ritual of wearing *savkele*, which tells the farewell of the girl to her youth, the groom's introduction to the people

Kazak Halkının Kültürünü Korumada ve Aktarmada Sinsu Şarkısının Rolü ve İşlevi

who come to the farewell toy by skipping over the fox fur seven times which is laid in front of the groom, and the girl entering the wedding hall with songs and meaningful words accompanied by sisters-in-law. These examples in the girl's farewell ceremonies contain beautiful examples of the rich cultural values of the Kazakh people. These examples of girls' farewell ceremonies contain beautiful examples of the rich cultural values of the Kazakh people. Epics, songs, poems, etc. have an important place in transferring these social riches, experiences, and experiences to future generations. Songs also have an important function in this transmission. Because songs are the reflection of people's emotions, thoughts, and feelings through music. Every society has songs that express its cultural world and values. Sinsu, which is one of the songs sung by the Kazakh people during the "seeing off the girl", is as important today as it was in the past in terms of its meaning and function. This tradition, which adapts to the changing time and place, is also carried out today by reflecting the beautiful examples of popular cultural elements. The girl who will be a bride conveys her feelings and thoughts that she could not sing before to her family and relatives through this song. In the marriage tradition of the Kazakh people, sinsu is sung during the girl's farewell to her family, relatives, husband-friends, and the place where she lives. Sinsu song sung at this farewell ceremony, the girl who will be the bride gives meaningful messages to those who come to see off her wedding. This study evaluates the overt and covert functions of the sinsu song, the messages it gives to society, the changes experienced in the performance environments and from the past to the present, and its role and function in cultural transmission.

Keywords: Culture, Girl Farewell, Performance Environment, Song, Sinsu.

Giriş

Türk kültüründe evlilik sosyo-kültürel açıdan birçok değere ve öneme sahiptir. Çünkü evlilik olayına bakıldığında o sadece bir bireyin evlenmesi durumu değil, bütün aile ve akrabalar için de önemli bir olaydır. Evlilik ile insanlar, toplumlarının devamlılığı ile zengin kültürel değerlerini yaşatacak ve devam ettirecek kuşaklar arası bağlantıyı sağlar. Aynı zamanda geleneksel toplumlarda evlenme, sanki kan bağı olan iki soyun birliği gibi bir sözleşme sonucunda olmaktadır (Lvova vd. 2013: 219). Bu iki ailenin birleşmesi, ortak mutluluk ve sevinci paylaşmasının da bir sözleşmesidir. Çünkü evlenen oğlan ve kızın aileleri de artık birbirleri ile yakın olmuş ve onların mutluluklarına destek olmak için sözleşmiştir.

Aileler arasındaki kız alıp kız verme yani evlenme olayı toplumsal birliktelik, yardımlaşma ve dayanışma açısından da önemlidir. Çünkü evlilik törenlerinde çeşitli eğlenceler ve yarışmalar yapılır. Bu eğlence ve yarışmalar, toplumları sosyal ve beşerî açıdan ilişkilerini geliştirmekte ve yeni aile kurulmasına da zemin hazırlamaktadır. Ayrıca evlilik ailelerin yaşadıkları toplumun kurulu sistemine dâhil olabilmenin bir adımıdır.

Kazak halkı, kültürel yaşamında evlenme geleneklerine büyük önem vermektedir. Çünkü her Kazak ailesi, erkek ve kız çocuklarının mutluluklarını yaşamak ister ve onları evlendirerek aile kurmalarını arzu eder.

Kazak evlenme geleneğinde kızın uzatılması (kızın uğurlanması) geleneği de oldukça önemli bir yere sahiptir. Kazak halkı, kız uğurlama töreni hazırlıklarını akraba ve dostları ile planlar ve o gün gelene kadar gerekli hazırlıkları yaparak düğün gününe hazırlanır. Düğün günü gelmeden birkaç gün önce aile ve akrabalar tarafından gerekli hazırlıklar yapılmış, toy yeri ayarlanmış ve gelen misafirler karşılanmaya başlanmıştır. Kız uğurlama günü geldiğinde aile hep birlikte düğün olacak yere gelir ve Kazak halkının geleneklerine göre kızlarının toyunu yapar ve onu yeni yuvasına dua ve dileklerle uğurlar. Gelin olan kız, ailesi, akrabaları, dostları ve yaşadığı yerle vedalaşırken hüznü şarkı söyler. Bu şarkının adı "Sınsu" dur. Kızın duygu ve düşüncelerini ifade ettiği bir nevi sesleniştir.

Doğup büyüdüğü evden yeni yuvasına yolculuk etmekte olan kızın anne ve babasıyla, memleketiyle, akraba ve dostlarıyla vedalaşma geleneği bütün ülkede vardır. Kız uğurlama düğününde söylenen böyle şarkılar Kazaklarda "Kızın vedalaşması", "Vedalaşma", "Tanışma", "Kızın ağlayışı", "Kızın görüşmesi", "Sınsıma", "Sınsu" olarak çeşitli şekilde bilinmektedir. Kazak folklorunda onu özel bir tür olarak sınıflandıran ve ilk gözden geçiren kişi Muhtar Avezov'dur. M. Avezov, "Edebiyat Tarihi" adlı çalışmasında onu "Vedalaşma-Tanışma" olarak adlandırırken S. Seyfullin "Sınsıma" diye belirtmiştir (Matjanov 2017: 146).

Kazak halkının uzun bozkır yaşamı ve Kazakistan'ın toprağının geniş olması sebebi ile bir gelenek başka yerlerde farklı şekilde veya bazı değişikliklere uğramış şekilde görülebilir. Ben size okuduklarımdan yola çıkarak bir örnek vereyim. Kazakistan'ın bazı bölgelerinde sınsu, farklı adla da bilinmektedir. Örneğin, Doğu Kazakistan bölgesinde "Sınsu" için "Sarı (Ezgi)" sözü de kullanılmıştır. "Sarı" söylemek için damadın yakınından dört kişi kızın başına, üstüne büyük ipek kumaş şalı dört köşesini gererek tutar. Kızı uğurlayacak olan bir yengesi, kızın arkadaşları ve kızın kendisi şalın altında oturması lazım. Bu şekilde kız kendi derdini dile getirirken, damatla birlikte gelen arkadaşları, ne olursa olsun kızı ikna etmeyi düşünürlermiş. Bu ritüel, gelin ile damadın karşılıklı şiir atışmaları ile gerçekleşir. Sınsu, kendi içinde ikiye ayrılır: Biri belirli kişiler için yani anne-babaya, akraba-kardeşlere ve eş-dostlara ithaf olunurken, ikinci türü ise cansız varlıklar için söylenir. Örneğin, gençlik çağı, yurdu, kıyafetleri ile ilgili konularda kız sınsu şarkısını dile getirirken, kendisiyle dertleşiyormuş gibi görünüyor. Kızın evden uğurlanacağı zamana kadar geçen sürede kız birincisi ailesi ile ikincisi ise eşyalarıyla vedalaşır. Bu vedalaşma sürecinde kız söylemek istediklerini sınsu aracılığıyla etrafındaki kişilere iletir. Bu iletmek istediği mesaj bazen doğrudan bazen de dolaylıdır (KK1).

Kazak halkının kültürel yaşamında İslamiyet'in etkisi kızın uzatılması geleneğinde de kendisini hissettirmektedir. Çünkü Kazak halkı, sınsu söyleme geleneğinin başlangıcını Bibi Fatima'nın gelin olurken ailesine söylediği sınsu şarkıyla başladığını düşünmektedir (Bopayulu vd. 2017: 156) Buna şu örneği verebiliriz:

Hz. Muhammet (S.A.V.), Hz. Ali'nin karakterine ve insanlığına rıza olup kızını ona vermeye karar vermiştir. Anlatılan efsaneye göre Bibi Fatima, mübarek babasına, doğup

Kazak Halkının Kültürünü Korumada ve Aktarmada Sinsu Şarkısının Rolü ve İşlevi

büyüdüğü evine kıyamaz ve bu duygularını bir şarkıyla yani sinsu ile dile getirir. Kazaklar arasında yayılan şiir örneklerine bu sinsu şu şekilde yansımıştır:

Çift kılıp biri bire Hak yaratan,
Söylemesine kızıl dil ile çene yaratan,
Can verip, kaburgadan vücut yaratan,
Adem'e Hava Anayı denk yaratan.
Peygamberin bir kızını Hz. Ali almış,
Düğün yapıp, halkı çağırarak oradan kalmış.

Düğün yapıp, halkı çağırarak ilginç imiş,
Atımtay jomarttan¹ da ilginç olmuş,
Peygamberin bir kızı Fatima,
O da yiğit Hz. Ali'ye ağlayarak gitmiş,

Yer ile göğün arasına minare yapmış,
Peygamberin bir kızını Hz. Ali almış,
Babası ile ağlayarak vedalaşmış,
Sinsu söyleme geleneği bizlere o zamandan kalmış.

(Bopayulı vd. 2017: 156).

Sinsu söyleme geleneğinin İslamiyet ile başlatılması, Kazak halkının dini duygularının evlenme geleneğine etkisini göstermektedir. Burada kızın sinsu söyleme geleneğinin sadece bir vedalaşma değil, duygularının canlı ve içten olarak iletilmesinin de İslamiyet ile bağdaştırılmasının da bir örneğidir.

Sinsuvun en canlı alıcı kısmı, kızı evinden uğurlarken gerçekleşir. Nikâhı kıyılıp, duası okunduktan sonra akrabaları kızı yola hazırlar. Eski elbiseleri çıkartılır ve tepeden tırnağa yeni elbiseler giydirilir. Ateş yakılır ve kızın çeyizi hazırlanır. Kızın bineceği at süslenir ve kızın önüne getirilir. Kızı evden çıkarmanın, ata bindirmenin kendine has âdeti vardır. Örneğin, kıza yeni elbiseler giydirilirken kız takkesini çıkarmayarak: "Takkemi almayın, başıma örtü örtmeyin" diyerek takkesi ile ağlaya ağlaya vedalaşır. Sinsuvun en önemli yanı kızın halkıyla,

¹ 6. veya 7. asırlarda yaşamış tanınan bir şair ismi.

yeriyle vedalaşmasıdır. Bundan başka olarak sınırsız şarkısı, kızın çocukluk çağıyla da vedalaşmasıdır. Bu ritüel, kızın takkesiyle vedalaşmasında (takkesinin yerine savkele², kimeşek³ giydirilir veya başörtüsü örtülür) ve evinin baş köşesiyle, bosağasıyla, mañdayşasıyla vedalaşmasında görülür. Takke, kızın gençlik çağını; evin baş köşesi ile bosağa ise doğup büyüdüğü evi simgeler. (Matıjanov 2007: 147). Buna şu örnekleri verebiliriz:

Kapının önü dikendir,
Tutturmaz yürük at.
Yabancı yurda gidiyorum,
Bırakma beni eşğim diye ağlar.

(Matıjanov 2007: 147).

Benim altın eşğim
Atlanıp bir çıkayım diye düşündüm.
Gümüş benim eşğim,
Ağlayarak mı çıkacaktım.
Pazardan gelen at koşumu
Taramadığım saçım dağınık
Gelip gidip durunuz
Özletmeyiniz akrabalar-yakınlar.

(Kerimov 1992: 50).

Kız, düşüncelerini doğup büyüdüğü evin ilk giriş yeri olan eşikle vedalaşmasındaki sözlerle dile getirir. Ailesinden uzağa gitmenin verdiği üzüntü ile kız yukardaki gibi doğrudan ailesindeki kişiler üzerinden değil de evinin kapısı/eşiği ile vedalaşarak duygularını dile getirir:

Kapının önü ak kayın,
Eyerlenmiş atların.
Önüme benim getirdin, diye söyler.
Bundan sonra babasıyla:

² Kız uğurlama toyunda (düğününde) kızın giydiği geleneksel bay giyimdir.

³ Kazak kadınlarının milli baş giyimidir.

Ak ipeğın parçası,
İyi kişinin dileği.
Hey sevgili babam hey,
Ayrılıktan yanıyor yüreğim.

Kapının önü tepeymiş,
Verdiğin aklın bitmezmiş.
Nazlandıran babacığım,
Yabancılara nasıl verirsin,
diye ağlar ve sonra:
Kıyamam ben annemi,
Büyütmüş çekip kahrımı.
Yabancı yurda gidiyorum,
Anne, alayım duanı.

Annem, annem dedirten,
Bal verip, kaymak yedirten.
Ödemeden gidiyorum.

Ak sütünü emziren, diye annesiyle görüşerek ağlar. Böylece sırayla kız ağabeyine, kardeşine, yengelerine ayrı ayrı hitap eder. Söylerken de onlara sırayla sınımsız sarılarak, ağlayarak söyler. Buna "görüşme" de denir. Böyle bir durumda ara sıra "...Babası farklı düşman yenge, otağda sinsi sinsi dinlemiş" gibi üzüntü ve nazlarını da "Sinsu" içinde açık ifade ettiği durumlar da olur. Sırası gelince onlar da kıza şarkıyla karşılık vererek onu avutmaya derdini hafifletirmeye çalışır (Matıjanov 2007: 147-148).

Kız uzatılma toyunda yemekler yenip, oyunlar oynanıp, danslar edildikten sonra artık kızın uğurlanma vakti gelmiştir. Toy yerinde kızın yengelerinden birisi yavaş yavaş kıza uğurlamaya hazırlanmaktadır. Yengesi kızın uğurlanma zamanına kadar giydiği kızkılık çağının sembolü olan ökili takiya (Kuş tüylü şapkasını) çıkararak evlenmiş kıza simgeleyen savkeleyi veya töbetay (kızın baş giyimi) giydirir. Bu uğurlanan kızın doğduğu halkı-yurdu ile başına kutsal giyim giyerek halkıyla vedalaşmasının ilk örneği olarak bilinir (Nusipokasulı ve Japarulı 2011: 26).

Yabancı olup gidiyorum büyüdüğüm yer
Kir yıkadığım, göbeğimin kesildiği yerim.
Babam-annem, ağabeyim kardeşlerim,
Aklımdan sonsuza kadar gitmez benim,
Ak otağımı diktiğim yer meydan olsun.

Onun içi mutluluk, sevinç olsun,
Başka yer ne kadar şefkatle baksa da,
Kendi baba-annem gibi nasıl olsun.
Kızlık zamanım ilginçti geri gelmez,
Kol kanat geren halkım, yurdum sağ olsun.

(Nusipokasulı ve Japarulı 2011: 27).

Kazak halkının sınısı söyleme geleneğine bakıldığında eskiden bunu kızlar kendileri yazar ve söylemiş (KK2). Ancak değişen zaman ve kültürel değişiklikler sonucunda sınısı sözlerini akınlar yazmaya başlamış ve bazen de onların söylediği görülmüştür. Çoğunlukla Kazak halkında daha önceden yazılmış sınısı sözleri ezberlenmiş ve gelin olacak kızlar tarafından söylenmiştir. Kız uğurlama toyunda kızın ailesi ile vedalaşması örneğini şu şekildedir:

Kapının önü yaş kayın,
Yaprağına basmayayım.
Eşikten atlayıp gittikten sonra,
Nazlanmayı bırakayım.

Kapının önü ak kayın,
Kayın ağacından nasıl atlayayım,
Beni nazlandıran annemin,
Ak sütünü nasıl ödeyeyim.

Babası iyi köle olmaz,
Annesi iyi hizmetçi olmaz,

Sağ taraftan gidiyorum,

Kız nazlanıp erkek olmaz.

(Alimkulov ve Abdirahmanov 1994: 44).

Gelin olan kız, akrabaları ile vedalaştığı sırada orada bulunan kişiler arasındaki tartışma ve kavgalar unutulur ve kardeşlik duygusu daha ağır basar. Birbirlerine kıyamaz ve hepsi de kızın uğurlama duruma üzülür. Bazı geleneği bilen ve tecrübeli yengeler de kendileri sinsu söyleyerek değişken ve üzüntülü duygu durumunu daha da etkiler:

Halkım-yurdum üzülür kızın gittiğine,

Anlasan bizlere öfkelenmezdin.

Babana senin gibi kız bulunur mu,

Altı yıl boyu argımak⁴ ile arattığında

İki köyü kendine ortak say,

Yolun açık olsun, arkana bakma.

Bal gibi batıp, su gibi sin vardığın yere,

Oynasın koşsun çocuklar vardığın evinde.

(Kerimov 1992: 50).

Kıza yukarıda söylenen sözlerden de anlaşıldığı gibi bu bir gelenektir. Kıza sen bu durumu anlasan yani bunun geçmişten günümüze kadar gelen kız uğurlama geleneği olduğunu bilsen/anlasan bizlere bu öfken olmaz ve bizleri de anladın diye ona yaşanan durumu anlatmaya çalışırlar. Kıza, ailesi için çok değerli olduğu, başka yere vermeye kıyamadıkları, sevgi ve şefkatle büyüttükleri kızlarını uğurlamanın hiç de kolay olmadığını da sinsuvda dile getirirler. Böylece kızını avutarak onun daha çok üzülmemesini, gittiği yerde o evin kızı olup çocuklarının olmasını ve yeni ailesinin içinde çocukları ile birlikte mutluluk içinde yaşamasını dilerler.

Derlenmiş el yazmalardan “jar-jar”larda geçtiği gibi kız ile delikanlının atışması şeklinde “Sinsu” metinlerine de rastlanır. Böyle atışmalar “Jar-jarda”ki gibi kısa boyutla sınırlandırılmayarak birçok kıtadan oluşan uzun boyutlu şekilde olur. Şarkının içerik ve biçimine bakıldığında böyle “Sinsu”lar sonradan gelenek haline gelmiş gibidir. Belki de, kız ile delikanlı “Sinsu” vesilesiyle birbiriyle vedalaşmaya hissi uyandırmaktadır. Çünkü kızın delikanlıya bakarak “Sinsu” söylemesi çok nadirdir (Matjanov 2017: 148). Onun bir örneği de şudur:

⁴ Kazak halkının asil atlara verdiği addır.

Yiğit:

Nasılısınız halkına düğün yaptırın kız,
Semiz kısrak düğününde kestiren kız.
Uğurlanma düğünün kutlu olsun,
Evimden gideceğim diye düşünen kız.

Kız:

Söz sırası gelince şaşayım mı?
Eskilerin yolunu aşayım mı?
Töresine halkımın uymadan ben,
Tek başıma bozkıra kaçayım mı?!

diye başlayarak kendi derdinden uzun bir şarkı halinde bahseder. Kız hayatın kısıklığını, anne ve babasının emriyle gideceğini anlatarak çaresiz kaldığını belirtir. Bu arada sevgilisine gidemediğini de hüznle ifade eder (Matijanov 2007: 148).

Kazak halkının yaşamındaki evlenme geleneklerine bakıldığında istenmeden evlenme durumları hem gündelik yaşamda hem de destan, hikâye vb. türlerde görülmektedir. "Kazak halkı bu gibi sevdiğiyle evleneme olaylarını destanlaştırmış ve ağızdan ağıza söylenerek halk arasında yayılmıştır. Biz buna benzer örnekleri *Kozı-Körpeş Bayan-Sulu* ve *Kız Jibek*, destanlarında da görürüz" (KK1). Kazak halkı yaşadıkları bu durumları edebî eserlere yansıtmış ve onlar aracılığıyla da gelecek kuşaklara aktarmıştır. Kızın istemediği bir evlilik yapması hem onun psikolojik dünyasına hem de gittiği evdeki durumuna oldukça etkili olmuştur. Bu zor ve kederli durumu, Kazak kızları söyledikleri sinsuvlarda dile getirmişlerdir. Bu sinsuvu dinleyen kişiler, kızın bu evliliği isteyip istemediğini anlayabilir, duygularının ne olduğunu ve neler hissettiğini de bu sinsu aracılığıyla öğrenebilirler. Sevdiğinden ayrılmanın ve sevdiğine kavuşamamanın üzüntüsünü söylediği sinsu ile duyuran kız sevdiği yiğitle bu konuyu yani sevip de kavuşamama durumunu anlatan atışma yaparlar. Bu atışmada kız ve yiğit birbirine çaresizliklerini, sevdalarını, istemediği bir evlilik yapmasını, kaderinin yazgısını, kederli ve üzüntülü oluşunu, duygu ve hislerini sinsu atışması ile birbirlerine anlatırlar. Bu kız ve yiğit atışmasına şu örneği verebiliriz:

Yiğit:

Gider geyik kaçsa yele kapılıp,
Gidersin de başka halka yol alıp,
Başına yular takılmış asi tay gibi,

İnandin mı kaderine bel bağlayıp.

Kız:

Uğurlandım ben halktan,

Doğum büyümediğim yere gittim,

Baba-anneme büyüyüp ne gösterdim.

Yabancı kişinin oğlunu kendime eş ettim.

(İslamjanulı 1995: 90).

Kuşu düşmez kimsenin tuzağına,

Mal da gelir her yıl kendi yaylasına.

Kızdan daha talihsiz kim var dünyada

Başkalarına satılır mal yerine, diye eski geleneği öfkeyle kınaması da onun son dönemlerde ortaya çıktığını kanıtlar.

Delikanlı ise kendi avutma şarkısını:

Kız gitsin sevgilisine, ağlamasın,

Göz yaşlarını göl ederek akıtmasın.

İki genci ömür boyu mutlu et diye

Biz de dua edelim isteyince.

İki köyü kendine ortak düşün,

Yolun açık olsun, hiç arkana bakma.

Taş gibi bat, su gibi gir gittiğin yere

Evinde çoğalsın çoluk çocuk da diye dua etmekle sona erer. Kara ölen (nasihat şiir) şeklinde gelen böyle "Sinsu"ların son zamanlarda ortaya çıktığı B. Vahatov tarafından da dile getirilmiştir (Vahatov 1974: 204). Çünkü kızın söylediklerine bakıldığında onun bazen sitem bezen de doğup büyüdüğü evinden uzaklaşmanın hüznü vardır. Bu duruma karşı ailesi, yakınları ve orda olan kişilerce kızı öğütler verilir ve kız teselli etmeye çalışılır. B. Vahatov bu konuda "...nasihat şiire benzeyen on bir heceden, dört satırdan oluşan "Sinsu" çeşitlerine son 4-5 asrın ürünü olarak bakmak uygundur. Bir yandan, böyle şarkılar çok az, diğer yandan bunlar üslup bakımından kız ile delikanlı arasında geçen aşk şarkılarına benzer. Geleneksel "Sinsu"lara ait türsel özelliği de çok fark edilmez" (Vahatov 1974: 204 ve Matjanov 2017: 149)

şeklinde ifade etmiştir. B. Vahatov ve K. Matjanov'un da belirttikleri gibi sınısı şarkıları kızın iç dünyasının dışavurumu, üzüntüsünün dile gelmesi ve kederli oluşunun duygusal olarak şarkı aracılığıyla etrafındakilere duyurmasıdır. Bu zor zamanın ve üzüntülü anların teselli edicileri orada olan yakın kişilerdir. Kıza, araştırmacıların da bahsettiği gibi kızın söylediği sınısı şarkısına karşı oradakilerin söylediği şarkılar öğüt verici ve avutucu sözlerdir ki bu şarkılar aracılığıyla oradakiler kızını sakinleştirmek isterler.

Her toplumun kendi kültürel dünyasında evlenme durumları farklılık gösterebilir. Kimisi sevdiğiyle evlenir kimisi de yukarıda örneğini verdiğimiz gibi istemediği birisiyle evlenmek zorunda kalabilir. Bu durumlar karşısında kız bazen sevdiği kişiyle atışarak bu durumu ifade ederken bazen de uğurlanma zamanında herkese karşı yaşadığı psikolojik durumu ve çaresizce istemediği bir evliliğe doğru yol almanın üzüntüsünü dile getirir. Ayrıca kız burada istemediği biriyle evlenme durumunu da bir mal gibi satılmaya benzeterek ailesine sitemde bulunur. Yaşadığı toplumdaki bu gibi yani kızın bir mal gibi satılmasını eleştirdiği eski geleneğe karşı da serzenişte bulunur. Kızın bu durumda ailesine karşı sitemini dile getirdiği sınısı örneğini verelim:

Göl suyunda sessizce kaz yüzüyor,
Peşinden anasından ayrılmış kız gidiyor.
Göl suyuna kan dökersen, akıp gider,
Yad kişiye kız verirsen alıp gider.
Kuğu eğmez başını hiç kimseye,
Tekrar döner yuvasına uça bile.
Kızdan daha zavallısı var mıymış?
Malı olup gider parasını verene.
(Erqaliyeva ve Şakuzadaulı 2000: 296).

Yukarıdaki sınısı örneğinde de görüldüğü gibi kız istemediği bir evlilik yapmanın üzüntü ve kederini bu şarkı aracılığıyla ailesine duyurur. Kızın istemediği biriyle evlenme olayını ailesine anlatan bir başka sınısı örneği de şu şekildedir:

Ey sevdiklerim, halkım-yurdum,
Ne olacak bundan sonraki benim hayatım?
Kovulmuş gibi gittikten sonra,
Yüreğime kaygı dolar,
Halkım-yurdum sizden ayrılıp,
Aklım tükenir ve yüzüm solar...

Kazak Halkının Kültürünü Korumada ve Aktarmada Sinsu Şarkısının Rolü ve İşlevi
(Konıratbayev 1991: 51).

Kazak halkının evlenme geleneğinde ister kız kendi istediğiyle evlenmiş olsun isterse de istemediği bir kişiyle evlenmiş olsun düğün salonundan uğurlanma esnasında sinsu söylenir. Sinsu şarkısı söylenmeye başladığında artık vedalaşma süreci başlar ve kız sinsu şarkısı eşliğinde vedalaşır. Bu sinsu şarkısına şu örneği verebiliriz:

Yad yaban olup varırım büyüdüğüm yer,
Kir yıkayıp, göbeğimi kesen yerim,
Ata-ana, ağabeyler-kardeşler, küçüklerim,
Aklımdan ebedilik gitmez benim,
Ak otağımı diktiğim yer burası olsun,
Onun içi mutluluk, eğlence olsun,
Başka yer, ne kadar el üstünde tutsa da,
Kendi annem-babam gibi nasıl olsun,
Kızlık çağım ilginçti, tekrar gelmez,
Sevgili halkım, güzel yerim sağ olsun.
Pazardan gelen at koşumu,
Taranmaz saçım karışmış,
Gelip gidip durunca,
Özletmez akrabalar.
(Nusipokasulı ve Japarulı 2011: 27).

veya

Kapının önü yaş kayın,
Yaprağına basmayın,
Kapıdan çıkıp gittikten sonra,
Nazlanmayı bırakayım.

Kapının önü ak kayın,
Kayın ağacından nasıl atlayayım,
Nazlandıran annemin

Ak sütünü nasıl ödeyeyim?!

(Kenjeahmetulı 2013: 292).

Uğurlanan kız düşüncelerini, sitemlerini ve duygu yüklü sözlerini sinsu ile söylemiştir. Bu duygu dolu sözleri dinleyen ve üzülen ailesi, akrabaları ve dostları kızı avutmak, onu teselli etmek için bazı sözler söyler.

Gelin olan kız sinsu şarkısını söyledikten sonra kızı teselli etme maksadıyla da şarkı söylenir. Kazak halkı buna jubatu der ve jubatu sözü, teselli etme anlamına gelmektedir (Alimbay 2017: 574). Teselli şarkısı, orada bulunan belirli kişiler tarafından söylenir. Teselli etmek için söylenen şarkıda iki şeye önem verilir. Birisi kızın kaygı ve tasesını gidermek. Diğeri ise kıza bir gelin olarak yapacakları görevleri ve davranışları söyleyerek, ona öğüt ve nasihatlerde bulunmaktır. Kızı teselli etmek ve ona öğüt vermek için söylenen şarkıya şu örneği verebiliriz:

Canım ay,
Halkına değerli ol,
Yurduna saygılı ol,
Erkenden kalkarsın,
Güneşliğini açarsın,
Sığırını sağarsın,
Hayvanlarını otlağa çıkarırsın,
Semaverindi koyarsın,
Ak sütümü o zaman helal edersin,
Yavrucuğum ay, ne söyleyeyim,
Şimdi yabancı yere gelin olduktan sonra.

(Alimkulov ve Abdirahmanov 1994: 44).

veya

Ağlama dinle beni,
Bu sözüme inan benim,
Ben ederim vasiyet,
Sana olsun vaziyet,
Buradan göçüp gidersin,

Gerçek yurduna varırsın,
Yaşıtların çıksa karşından,
Oynar eğlenirsin,
Dostların gelse sevinirsin,
Edepli davranırsın,
Ağırbaşlı konuşursun.
(Kaliyev vd. 1994: 160).

Jubatu söyleyenler kıza gittiği yerde ailesine yaraşır şekilde davranması gerektiğini, erkenden kalkıp işleri yapmasını, aile büyüklerine saygı, küçüklerine ise sevgi göstermesini, evini temiz tutup, lezzetli yemekler yapmasını nasihat eder ve kıza mutlu olması için öğütlerde bulunurlar.

Sinsu, düğün şarkıları içinde lirik duygu ve heyecanlarla doludur. Onun içeriği kaygı, hüznün, heyecan ve kederle dolu olmasına rağmen her zaman iyimser şekilde sona erer. Böyle iyimser bakış halkın gelenek ve göreneklerini bozmamak, atalar töresine uymak gibi geleneksel zihniyetle sıkı bir bağ içinde ortaya çıkar. Aynı zamanda bunların hepsi yüzeysel nasihatle, öğüt verici davranışla değil, sanatsal bir şekilde söylenir (Matijanov 2017: 151).

Çam alplere düşman olmaz,
Kız çocuk halka başkan olmaz.
Kendi evinden ayrılınca
Bal yesen de yemek olmaz,

şeklinde geçen şiirin temelinde geleneksel zihniyet ile kuralların halk şarkısı haline gelmiş sanatsal bir örneği bulunmaktadır (Matijanov 2017: 151). Sinsu şarkısı her ne kadar vedalaşma olsa da sonunda kızın mutluluğunun izleri ve halkının derin düşünce dünyasının yansımaları vardır.

Sinsu, halkın düşünce dünyasının şarkıya dökülmüş halidir. Sinsuda halkın gelenek ve göreneklerinden, özlü sözlerinden, nasihat ve öğütlerinden de örnekler çokça bulunur. Örneğin, "Saçıma taktığım saç tenge", "Atta bulunan uzun kuyruk", "Deri çapar bükmeli, ben ağama öfkeli", "Siyah kumaştan kamzol⁵ diki, ipekten halat örün", "Belime taktığım kemer miydi?" "Niye büyümüş zavallı kız nazlandırmakla, dal çubuğu gibi ince belini bağlamakla",

⁵ Kazak kız ve kadınların millî kıyafeti.

“Bir beşpetim⁶ vardı dünyadan⁷” (Matjanov 2017: 151) şeklinde kızın ağzından dökülen sınısı şarkının halkın düşünce dünyasının yansımalarıdır.

Günümüzdeki kız uğurlama toylarında söylenen sınısı örnekleri de çoktur. Yukarıda farklı birçok örneğini verdiğimiz sınısı şarkıları, günümüz kültüründe yeniden değerlendirilerek bazen profesyonel yani sadece bu işi yapan kişilerce şarkı olarak söylenmekte, bazen de kız uğurlama toylarına çağrılan organizatörler aracılığıyla söylenmektedir. Kazak halkının günümüz kız uğurlama toylarındaki önemli ve hüznü an olan kızın vedalaşmasında söylenen sınısular, kızın ailesine, akrabalarına ve arkadaşlarına düğünün son zamanlarındaki seslenmesi, duygularını ifade etmesi ve vedalaşmasıdır. Bu sebeple duygu yüklü ve içerisinde mesajlar olan sınısı örnekleri düğün öncesi gelin olacak kız tarafından seçilir. Önceden akınlar veya kendisi tarafından yazılan sınısular, günümüzdeki şarkıcılar tarafından yazılmakta ve seslendirilmektedir. Bu yüzden kızlar, uğurlama toylarında hangi sınısı ile uğurlanmayı istiyorsa önceden o sınısuyu belirler ve düğünde sınısı söyleyecek kişiye bunu iletir. Bu şekilde zamanı geldiğinde kız, kendi seçtiği sınısı ile vedalaşarak uğurlanır. Günümüzde kız uğurlama toyunda söylenen sınısı örnekleri verecek olursak:

Ruh hali bahar gibi şarkılarla dolu,
Yüzü ve davranışı kıza yaraşır,
Anneme-babama, kardeşime kıyamadan,
Geleneğimizle gidiyorum uğurlanıp.

Elveda ablalarım ve ağabeylerim,
Akrabalarım diye ara sıra gelirim,
Kardeş dediğin parayla da bulunmaz,
Kendi kardeşin gibi kim olur?

Yüce dağım, babacım, yeşil bahçem,
Kıymetli annecim, paha biçilmez değerlilerim,
Uğurlanıp gidiyorum öz yerime,
Üzülmeyin, ağlamayın kıymetlilerim (URL-1).

⁶ Millî kıyafet

⁷ Bir kumaş çeşidi.

Kazak Halkının Kültürünü Korumada ve Aktarmada Sinsu Şarkısının Rolü ve İşlevi

Kazak halkının severek dinlendiği ve genelde kızlarını uğurlarken söyledikleri sinsu şarkıcısı, Jazira Bayırbekova ve onun söylediği sinsu şarkılarıdır. J. Bayırbekova, evlenme toyları ve kız uğurlama gelenekleriyle ilgili şarkıları vardır. Kazak halkının bu şarkıları benimseme ve sevmesinde sebebi, şarkıların Kazak halkının düşünce dünyasına ve duygularına yakın olmasıdır. J. Bayırbekova, gelenekleri bilen ve şarkılarında Kazak halkının kültürel değerlerini iyi anlatan ve dile getiren kişi olması sebebiyle halkının gönlünde yer etmiştir. J. Bayırbekova'nın sinsu şarkısına şu örneği verebiliriz:

Bilirsin kızın iradesi kimde,
Bozulmasın hiç eşinin verdiği yemini,
Kendi evine ayak bastın,
Yavrucuğum, misafirdin kendi evinde.

Yavrucuğum, şimdi vedalaşma zamanı,
Yardımcın olsun seni Yaradan!
Bekliyor orada seni eşin,
Bekliyor seni ailen ve evin!

Hayranlıkla yüzüne kaç kere baktım,
Kaderi bu kız olanın,
Ak beşiği sallamayı nasip etse,
Yaşarsın annen gibi bu mutluluğu (URL-2).

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi J. Bayırbekova, Kazak halkının duygu ve düşünce dünyasını iyi bilen ve şarkılarında da bunu yansıtan bir kişidir. Yukarıda söylediği sinsu örneğinde, "yeni evine ayak bastın, misafirdin kendi evinde" sözleri ile Kazak halkının her zaman dile getirdiği kız, evin misafiridir. Zamanı geldiğinde kendi evine yol alıp yeni aile kuracaktır düşüncesinin sinsuda dile getirmesidir. Böylece Kazak halkının duygu ve düşüncelerini sinsu şarkısı aracılığıyla yaşatmakta ve kıza veda edenleri duygulamaktadır.

Günümüzde söylenen bir başka sinsu örneğine bakıldığında, dua alıp kendi evine doğru gitmenin, sevgiyle büyüdüğü evinden yeni kurduğu evine yola çıkmanın ve kendisine denk eş bulup gitmenin duygusunu anlatan şu örneği verebiliriz:

Gidiyorum bugün doğup büyüdüğüm yerimden,

Dua alıp akrabalarımın, kardeşlerimden,
Şefkatle büyüten annem-babam,
Artık kızınız kendi yurdunda yaşamaya gidiyor.

Anneciğim, size çok değer verdim,
Kız çocuğu, başka ailenin kızı
Arkamdan göz yaşı dökme,
Kıymetli babam ben gidiyorum üzülme,
Aile kurdum duanı alıp,
Eş buldum bana denk (URL-3).

Sinsu söylemek Kazak halkındaki her kızın gelinlik giyip ay kuğu gibi evden uğurlanması hayallerinden birisidir (KK3). Evden veya günümüzde düğün salonlarından kız uğurlanırken söylenen sinsular, kızların gönüllerindeki duyguların yansımalarıdır. Günümüzde kız uğurlamada toyunda gelin olan kız, kardeşlerine, ağabeylerine, yaşlılarına ve arkadaşlarına hitaben söylediği şu sinsu örneğini verebiliriz:

Hoşça kalın ağabeylerim kardeşlerim,
Görmesem yüreğim sızlar,
Özletmeden gelip durunuz,
O zaman akrabalığın bilinir,
Yolları açık arkadaşlarım,
Dost gibi değerli zamandaşlarım,
Sizlerde şimdi hoşça kalın,
Gördüğümde gülüp selamlaşalım (URL-6).

Kazak kültürüne baktığımızda sinsu şarkısı ile kızın bazen sevmediği birisiyle evlenmesi sonucu yaşadığı üzüntüyü dile getirdiği, bazen de sevdiği kişiyle evlenmesini ifade ettiği görülür. Sevdiği kişiyle evlendiği sinsu şarkısı örneği şöyledir:

Çocukluğum ne kadar aldatıcısın,
Selamete kal geride kalan halkım,
Kıymetli coşkulu yıllarımda,
Sinsu şarkısını söylüyorum.
Çiçek gibi büyüdüğüm bahçende,
Nazlandırıp beni büyütsen de,

Kazak Halkının Kültürünü Korumada ve Aktarmada Sinsu Şarkısının Rolü ve İşlevi

Her zaman birlikte olmaya söz vererek,

Eşimi buldum (URL-6).

Sevdiğiyle evlendiğini “söz verip, yemin edip bulduğum eşim” sözleri ile kız, düğünde olan herkese duyurmaktadır. Bu da kızın sinsu aracılığıyla topluma verdiği mesajlardan birisidir.

Sinsu şarkılarında kızın ailesi, akrabaları ve dostları ile vedalaşmasına bakıldığında, geleneğin bir sonucu olduğu, kaderinin yazgısına ve kız olmanın sonucuna boyun eğip gelin olduğu, kendi evinde misafir olduğu vb. durumları dile getirir. Bu vedalaşmanın kolay olmadığı, doğduğu yerinden öz yurduna yola çıktığı ve misafirliğin bitip ev sahipliğinin başladığını anlatan duygu yüklü şarkılardır.

Günümüz kız uzatu toyunda söylenen sinsu şarkıları geleneklerin de yaşatıldığının bir göstergesidir. Sinsu şarkıları, topluma kızın duygu ve düşüncesinin bir yansımasıdır. Kazak halkı şarkılarında geleneklerinden çokça örnekler vererek onları hem korumaktadır hem de gelecek kuşaklara miras olarak taşımaktadır. Bu zengin mirasın örneklerini de sinsu şarkısıyla da geleceğe taşımaktadır. Örneğin, kız uzatu toyundaki sinsu şarkısında uzatılan kıza babaannesi veya bazen de başka kişiler tarafından kızın nişanlandığını gösteren sırga⁸ ve üş jurt⁹ takılır. Üş jurt bileziğinin üç tane olmasının sebebi “nağışı¹⁰, öz¹¹ ve kayın jurt¹²” u temsil etmesidir. Bunun yanında kızın boynuna “tumarşa¹³” ve saçına şaşbau¹⁴ takılır. En son olarak da annesi tarafından savkele giydirilerek sinsu şarkısıyla uğurlanır (URL-4).

Eskiden kız uğurlamada söylenen sinsu şarkıları ile herkes ağlar, hüzünlenir ve kederlenirdi, ancak günümüz kız uğurlama toylarında sinsu söylenirken herkes telefonlarının videosunu açar ve bu anı kaydeder (URL-5). Eskisi kadar da çok ağlayan ve üzülen olmaz. Çünkü değişen kültürel yapı ve düşünce sonrası sinsu söyleme ve sinsu geleneğinin anlamı azalmıştır. Eskiden gelin olan bir kız ne zaman evine geri gelip ailesi görüşeceği belli değil ve haberleşme de azdı. Kızın gittiği yerden haber almak bazen aylar sürebilirdi. Bu sebeple sinsu o zamanlarda etkili ve duygu yüklüydü. Günümüzde ise bu durumun değişmesine en büyük etki teknolojinin ve haberleşmenin gelişmesi olmuştur. Eskiden aylarca haber alınamayan kızdan günümüzde çok kısa zamanda haber alınıyor ve kızın ailesine gelip gitmesi de kolay oluyor (KK4). İşte bütün bunlar sinsu söyleme geleneğine etki etmiş durumdadır.

⁸ Gümüş veya altından yapılan küpe.

⁹ Gümüş bilezik. Üç yüzük ve bir bilezikten oluşan takıdır.

¹⁰ Annesinin akrabalarının olduğu taraftır.

¹¹ Babasının akrabalarının olduğu taraftır.

¹² Eşinin akrabalarının olduğu taraftır.

¹³ Üçgen şeklinde olan ve koruyucu gücü olduğuna inanılan kızın süs eşyasıdır. Ayrıca güzellik için de takılır.

¹⁴ Kızın saçına takılan milli süs eşyasıdır. Genellikle altın ve gümüşten yapılır.

Yukarda bahsettiğimiz ve örneklerini verdiğimiz sinsu geleneği günümüzde bazı değişikliklere uğrayarak kız uğurlama toylarında hâlâ daha söylenmektedir. Sinsu, toyun sonunda kızın uğurlanması için hazırlanan beyaz kumaşa kızın yürümeye başlamasıyla söylenmeye başlar. Bu şarkı sırasında gelin olan kız akrabaları ile vedalaşır ve bir yandan da beyaz kumaş üzerinde ileriye doğru yürür. Bu şarkıya orada bulunan yengeleri, kızın arkadaşları ve küçük kızlar da katılır. Günümüz de bu veda şarkısını toy için çağrılan sanatçı kızlar söylerler. Bu şarkılar kalıplaşmış şekildedir. Hemen hemen bütün toylarda belirli sinsu şarkıları söylenir diyebiliriz. Bu sinsu-jubatu şarkıları hem eğitici hem de öğüt vericidir. Bu şarkıda, kıza gittiği yerde mutlu, mesut olması, ailesinin yüzünü ağartması, çocuk sahibi olup ailesinin neslini devam ettirmesi söylenerek teselli edilir. Ayrıca gittiği evde de anne-babası olduğu öğüdünün verilmesi gibi önemli düşünceleri de içerisinde barındırmaktadır (Çetin, 2021: 341).

Kazak halkının evlenme geleneğinde sinsu şarkısı kızın uğurlanması geleneğinde önemli bir yere sahiptir. Kızın duygularını ve sitemlerini dile getirmesi, bu duruma karşılık jubatu söylenmesi bunlar kız uğurlama geleneğinde sinsu şarkısının yerini ve önemini göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca kıza son kez ailesi ve akrabaları tarafından nasihat ve öğütlerde bulunmasının da güzel bir örneğidir.

Sonuç

Kazak halkı zengin evlenme kültürü içerisinde, kızın uğurlanması esnasında söylenen vedalaşma şarkısında kendi kültürel zenginliğinin güzel örneklerini ortaya koymuştur. Sinsu şarkısı her ne kadar bir vedalaşma şarkısı olarak görülse de onun açık ve gizli işlevleri vardır. Yukarıda incelediğimiz örneklerde de kızın evlendiği zamanki duygusal durumu onun halka sinsu şarkısıyla duyurmasından anlaşılır. Kazak halkındaki sinsu söyleme geleneğinin aile bağlarının güçlü olduğunu göstermesi açısından da önemli bir yerinin olduğunu inceleme sonrası göstermiştir. Ayrıca sinsu şarkısı ile ailesine, akraba ve dostlarına vedalaşmada sırasında verdiği mesajlar, toplumun geleneklerinin bir yansıması olduğunu da ortaya koymuştur. Çünkü sinsu şarkısında istenilmeyen evlilikleri kızlar bu şarkı aracılığıyla topluma iletmiş ve bu duruma da karşı çıkamama konusunu yaşadıkları toplumun geleneklerine bağlamışlardır. Toplumsal değer yarguları ve ahlak kuralları içerisinde kızın duygularını her zaman açıkça ifade etme şansının olmayışı ve bunun sonucunda da duygularını şarkılar eşliğinde dışa vurması sinsu şarkısı örneğinde görülmektedir. Sinsu şarkısının Kazak kültürel yaşamında toplumsal değerleri korumada ve yaşatmada önemli bir işlevi olduğu inceleme sonrasında da görülmüştür. Kızların yaşadıkları duygusal durumları ve düşünce dünyalarını bu şarkı aracılığıyla anlatmaları ve topluma seslenmeleri sinsu şarkısının bir toplumsal mesaj iletme ve verme aracı olduğunu da ortaya koymuştur. Sinsu şarkısını söyleme geleneği, Kazak kızlarının bir nevi hüznü ve kederli seslenişinin örneği olmuştur.

Kaynak Kişiler

KK1: Tınısbek, Konıratbay. (1955). Yaşı, 69, Almatı/Kazakistan, Üniversite Mezunu.

KK2: Kasiyet, Joldıbayeva. (1959). Yaşı, 65, Türkistan/Kazakistan, Lise Mezunu.

KK3: Nasıyet, Baymenova. (1965). Yaşı 59, Türkistan/Kazakistan, Lise Mezunu.

KK4: Jaksiniyet, Ayapova. (1968). Yaşı 62, Almatı/Kazakistan, Üniversite Mezunu.

Kaynakça

Alimbay, Nursan. 2017. Kazaktın Etnografyalık Kategoriyalar, Uğımdar Men Atavlarının Destürlü Jüyesi. 2. Cilt. Almatı: TOO "Alem Damu İntegratsiyası".

Alimkulov, Bakıtjan ve Abdırahmanov, Ermahan. 1994. Küyev Keltir, Kız Uzat, Toyındı Kıl. Almatı: Sanat.

Bopayulı, Bolat. vd. 2017. Salt Destür Söyleydi, Otbası Hrestematıyası. Almatı: Orhon Baspa Üyi.

Çetin, Halil. 2021. "Türkiye ve Kazakistan'daki Geçiş Dönemlerinin (Doğum-Evlenme-Ölüm) Geleneklerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi". Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kaliyev, Sultan vd. 1994. Kazak Halkının Salt-Destürleri. Almatı: Ravan.

Kerimov, Şemşedin. 1992. Küyev Keltir Kız Uzat. Almatı: Ana Tili.

Kenjeahmetulı, Seyit. 2013. Kazaktın Salt-Destürleri Men Adet-Gurıptarı. Almatı: Atamura.

Konıratbayev, Avelbek. 1991. Kazak Folklorunun Tarihi. Almatı: Ana Tili.

Lvova, E. L. vd. 2013. Güney Sibirya Halklarının Geleneksel Dünya Görüşleri-2, İnsan ve Toplum. (Çev. M. Ergun), Konya: Kömen Yayınları.

Matıjanov, Kenjehan. 2007. Kazak Otbası Folkloru. Almatı: Arıs.

Nusipokasulı, Ayıp ve Japarulı, Akımbay. 2011. Ağaş Besikten Jer Besikke Deyin. 4. Kitap. Almatı: Öner.

Vahatov, Bolat. 1994. Kazaktın Halık Ölenderi. Almatı.

İnternet Kaynakları

URL-1: (<https://www.zharar.com/index.php?do=shorttexts&action=item&id=43643>, Erişim Tarihi: 02.02.2024).

URL-2: (<https://www.youtube.com/watch?v=4r3JMg1iuWQ> Erişim Tarihi: 02.02.2024)

URL-3: (<https://pesni.guru/text/сысу-н-назерке-ыз-зату> Erişim Tarihi: 03.02.2024).

URL-4: <https://www.youtube.com/watch?v=IEgKnABpADI> Erişim Tarihi: 27.05.2024).

URL-5: <https://www.youtube.com/watch?v=OT6Uhb5sMlk> Erişim Tarihi: 28.05.2024).

URL-6: <https://ketpe.com/synsu-tekst/> Erişim Tarihi: 09.02.2024).

